

בס"ד. ש"פ וארא, מבה"ח שבט, ה'תשל"א*

(הנחה בלתי מוגה)

וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה' וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב גוי' ושמי הוי' לא נודעתי להם¹. וידוע הדיוק² בזה מבעל ההילולא במה שאומר ושמי הוי' לא נודעתי להם, הלא נאמר שם הוי' וכמה פעמים בדיבור להאבות, וכמו שהקשה בפירש"י. גם צריך להבין מה שאומר כאן דוקא אני הוי', מה השייכות דשם הוי' ליצי"מ ולמ"ת (שקשורים זב"ז, כמ"ש³ בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה). והנה מהמבואר בד"ה זה בתו"א, מובן, שלהאבות נתגלה שם הוי' רק ע"י שם אלקים, שבכללות הוא בחי' שם הוי' דלתתא, אבל שם הוי' דלעילא לא נודעתי להם, משא"כ במ"ת נתגלה שם הוי' שלמעלה מהתלבשות בשם אלקים, בחי' שם הוי' דלעילא. שלכן קודם מ"ת הי' הגזירה⁴ שהעליונים לא ירדו לתחתונים והתחתונים לא יעלו לעליונים, ובמ"ת ביטל הקב"ה את הגזירה ואמר התחתונים יעלו לעליונים, והעליונים ירדו לתחתונים, ואני המתחיל, שנאמר⁵ וירד הוי' על הר סיני, וכתיב⁶ ואל משה אמר עלה אל ה'. וזהו מה שנאמר לו כאן אני הוי', שמתחיל גילוי חדש, שיתגלה שם הוי' שלמעלה מהתלבשות בשם אלקים, שם הוי' דלעילא.

(ב) **ויש** לקשר זה עם מאמר מבעל ההילולא (שלא נדפס עדיין) ד"ה אשרי יושבי ביתך⁷ [וכנראה שהמאמר ד"ה זה שבסידור מאדמו"ר האמצעי, מיוסד הוא על מאמר הנ"ל, ובארוכה יותר נתבאר בפירוש המלות מאדמו"ר האמצעי⁸, ובפירוש המלות מהצ"צ⁹ — בתוס' הערות ומ"מ], שמבאר¹⁰ שם כל תפלת אשרי עד הפסוק קרוב הוי' לכל קוראיו (והמשך הפסוקים כבר נתבאר במקומות אחרים בדרושי אדמו"ר הזקן). ותוכן ביאורו הוא, דאשרי הוא בחי' כתר עליון, שנקרא אשרי שהו"ע

* התחלת וסיום המאמר הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א. וראה לקמן הערה 7.

(1) וארא ו, ב"ג.

(2) ראה אוה"ת וארא (ע' קיט ואילך).

(3) שמות ג, יב.

(4) שמו"ר פי"ב, ג. תנחומא וארא טו.

(5) יתרו יט, כ.

(6) משפטים כד, א.

(7) יצא לאור בקונטרס בפ"ע — "פורים, שנת כ"י תש"א את ראש בני ישראל" (ונדפס אח"כ במאמרי אדמו"ר הזקן תק"ע ע' קלא ואילך). ובפתח דבר: "בעת ההתוועדות דשבת מברכים החודש שבט, שחל השנה יומים לאחרי ההילולא של אדה"ז, הואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לאמר חלק ממאמר זה בתוספת התחלה וסיום וכו'".

(8) פקנ"ט ואילך.

(9) דרמ"צ ח"ב ע' רכג, א ואילך ניהל אור במילואים ע' תרסה ואילך]. וראה יהל אור עה"פ (ע' תקלג

ואילך).

(10) מכאן עד סוס"ד — הנחה בלתי מוגה.

התענוג (מלשון באשרי כי אשרוני בנות¹¹). וכן כתר עליון נקרא עתיק שהוא בחי' עונג העליון, וממנו מתלבש באו"א הנקראים יושבי ביתך, שהם ב' הבתים דחכמה ובינה.

ג) **וממשיך** לבאר המזמור¹² תהלה לדוד ארוממך אלקי המלך גו' (שמזמור זה הוא עיקר תפלת אשרי והוא סיבת אמירתה, כמארז"ל¹³ האומר תהלה לדוד ג"פ בכל יום מובטח לו כו'). ומבאר בזה, דארוממך הוא ג"כ בחי' כתר, שנקרא רם מפני שהוא מרומם מכל הי"ס, כי כל הי"ס הם בבחי' גילוי, אבל הכתר הוא סתימא דכל סתימין, ולכן אמר על הכתר ארוממך, שהוא מרומם. וזהו גם פירוש ארוממך בכ"ף, כי הכ"ף רומז ג"כ על בחי' כתר, הא' מפני שכ' הוא התחלת תיבת כתר, והב' כי כ' הוא ב"פ יו"ד, שהוא עשר ספירות באור ישר שמלמעלה למטה, וע"ס באור חוזר שמלמעלה למטה¹⁴, והם נכללים בכתר [משא"כ כפי שהם בפני עצמם לא שייך שיהיו במספר עשרים, כי הם שני סוגים שונים¹⁵, ודוקא בכתר נכללים הם להיות מצייאות אחת של עשרים]. אמנם, ממש"נ ארוממך בלשון נוכח, משמע לכאורה שהוא לשון גילוי, והרי הכתר הוא נעלם מהשגת הנבראים. אך על זה אמר אח"כ אלקי המלך, כלומר, עיקר סיבת ההשגה בו הוא מפני שמתלבש במלך, דהיינו מלכות דאצילות, שבה מתלבש הכתר, כי נעוץ סופן בתחלתן כו'¹⁶. והטעם הוא, כי בהיות מלכות דאצילות יורדת למטה מטה במקום הקליפות לברר בירורים, הנה לסיבה זו יכולים הקליפות לינק ממנה, וע"כ צריכה שמירה ממקום גבוה, דהיינו מבחי' אור הכתר, ובזה גופא, לא רק חיצוניות הכתר, אלא גם פנימיות הכתר, וכנ"ל דאשרי קאי על עתיק שהוא תענוג העליון דהיינו פנימיות הכתר (ולא רק רצון שהוא חיצוניות הכתר), ובחי' זו שהיא למעלה ביותר, נמשכת ונעוצה דוקא במלכות שהיא סוף הספירות. וי"ל שזהו ג"כ מ"ש ארוממך בכ' ארוכה, כידוע שהמשכת הכ"ף למטה מן השורה מורה שהיא יורדת למטה מטה ביותר. וזהו מה שממשיך ואברכה שמך לעולם ועד, שלאחר שנתגלה הארת הכתר במלכות, אזי יומשך ממנה השפע לעולמות בי"ע, וזהו ואברכה מלשון המברך את הגפן¹⁷, דהיינו ההמשכה שנמשכת מבחי' המלכות שנקראת שמך, שהיא בחי' שם והארה בלבד (ולא עצם), וההמשכה היא לעולם ועד, דהיינו שההמשכה לבי"ע היא לאין קץ, שיוכל להחיות נבראים עד אין קץ, אף שזהו מבחי' שמך בלבד.

ד) **ועד"ז** מבואר ג"כ בהמשך המאמר קרוב לסיומו¹⁸, במש"נ בהמשך המזמור, פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון צדיק הוי' גו' קרוב הוי' גו'.

11) ויצא ל' יג.

12) תהלים קמה.

13) ברכות ד, ב.

14) ראה פרדס שער ט"ו פ"ד.

15) ראה גם ד"ה כי תשא דש"פ תרומה, פ' שקלים, תשל"ד (סה"מ תשל"ד ע' 95 ואילך).

16) ספר יצירה פ"א מ"ז.

17) כלאים פ"ז מ"א.

18) מאמרי אדה"ז שם ע' קמג.

ומבאר בזה ע"פ משארז"ל¹⁹ אל תקרי ידיך אלא יודי"ך, ומפרש דפותח את ידיך היינו פתיחו דיודי"ן דתיקוני דיקנא, שהת"ד הם יודי"ן וווי"ן שנמשכים ונפתחים בחכמה, והיינו ענין המשכת הכתר. והמשכה זו היא באופן דמשביע לכל חי רצון, פירוש, כי יסוד נקרא חי, מפני שעל ידו הם כל ההשפעות, ולכן נמשך הכתר בבחי' היסוד כדי שעל ידו יושפע לכל סדר ההשתלשלות. וממשיך לבאר²⁰ מ"ש צדיק הוי' בכל דרכיו, צדיק הוא ג"כ יסוד, וההפרש בין כשנקרא חי לכשנקרא צדיק הוא, דכשמשפיע חיות לפנימיות העולמות נקרא חי, וכשמשפיע חיות לחיצוניות העולמות נקרא צדיק, וזהו צדיק הוי' בכל דרכיו, שהמשכה זו נמשכת אח"כ בבחי' חיצוניות העולמות, עד בכל דרכיו, בכל דרכי סדר ההשתלשלות. וממשיך לבאר²¹ מ"ש קרוב הוי' לכל קוראיו, שזהו משום שאוא"ס מלובש בעשי' כמו באצילות, ולכן קרוב הוי' לכל קוראיו בשוה.

ויש להוסיף ביאור במ"ש בהמשך הכתוב לכל אשר יקראוהו באמת, כי הענין דקרוב לכל קוראיו בשוה, הוא מצד קריאה סתם, קריאה חיצונית, ולמעלה מזה הוא הקירוב לכל אשר יקראוהו באמת, שהו"ע קריאה פנימית, שהיא קריאה באמת, שאז הוא קרוב ביותר, וכמבואר במ"א²² שיקראוהו באמת קאי על התורה, אין אמת אלא תורה²³, שדוקא ע"י התורה היא ההמשכה הפנימית.

(ה) **ועפ"ז**²⁴ יש לבאר בתוס' ביאור השייכות של גילוי הוי' דלעילא ליצי"מ ומ"ת, כי בכדי שתהי' הירידה גם לתחתונים (שזה נתחדש במ"ת) צ"ל ההמשכה מבחינה נעלית יותר. ע"ד המבואר בהמאמר שבכדי שיהי' "אלוקי המלך" ובפרט "ואברכה שמך לעולם ועד" צ"ל "ארוממך". וזהו וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני הוי', שבתחילה הי' הגילוי דשם הוי' ע"י שם אלקים דוקא, ושמי הוי' דלעילא לא נודעתי להם. אבל כדי להוציא ישראל ממצרים ושיהי' מ"ת, צ"ל נמשך ממקום גבוה יותר, מבחי' הוי' דלעילא. הנה כתיב²⁵ גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו, ואמרז"ל²⁶ אימתי הוא גדול כשהוא בעיר אלקינו, שע"י עיר אלקינו²⁷ בא הוי' בריבוי התחלקות להוות ריבוי נבראים, מה רבו מעשיך הוי'²⁸ (וגם ההתהוות דמה גדלו מעשיך הוי'²⁹ הוא ע"י שבא בעיר אלקינו דוקא). אמנם בחי' הוי' מצד

19 תקוני זהר בהקדמה (ז, ב).

20 מאמרי אדה"ז שם ע' קמד.

21 שם ע' קמה.

22 ראה המשך תער"ב ח"ב ע' תשמא. ד"ה וידבר גו' אנכי דיום ב' דחג השבועות וד"ה נשא — תש"ל (סה"מ תש"ל ע' 238 ואילך). ד"ה ונחה דאחש"פ — שנה זו (סה"מ תש"א ע' 454 ואילך).

23 ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח. איכ"ר פתיחתא ב. תקו"ז תיקון כא (ג, א).

24 מכאן עד סוף המאמר הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א.

25 תהלים מה, ב.

26 כ"ה בכמה מקומות, וראה זח"ג ה, א. זו"ח תשא (מד, א) — בשינוי לשון.

27 ראה גם כבוד מלכותך תרס"א (סה"מ תרס"א ע' קעא ואילך). אור ליי"ד ש"ת (סה"מ ה'ש"ת ע' 37

ואילך).

28 תהלים קד, כד.

29 שם צב, ו.

עצמו הוא למעלה מהתחלקות, הי' הוה ויהי' כאחד³⁰, ועד לאחדות הפשוטה, שזהו ולגדולתו אין חקר³¹, שהוא בחי' גדולת הוי' שמצ"ע. והנה בחי' שם הוי' כפי שנתצמצם ע"י שם אלקים, מכיון שהוא אור מצומצם ומגבל, נמשך רק לאצילות, ובכדי שיומשך גם למטה בעולמות ביי"ע, ועד לעוה"ז התחתון שאין תחתון למטה ממנו³² (חיבור עליונים ותחתונים שנתחדש במ"ת), צ"ל נמשך שם הוי' שלמעלה מהתלבשות בשם אלקים, שהוא בחי' הוי' דלעילא. ועפ"ז יובן מה שפירש"י לא נכרתי להם במדת אמיתית שלי, שלכאורה איך שייך לומר שלא נגלה להאבות מדת אמיתית, ובפרט ליעקב שמדתו היא מדת האמת³³. אלא שהכוונה היא שלא נתגלה להם בחי' הוי' דלעילא, שהוא מדת אמיתית שלו דוקא, וע"ד מ"ש תתן אמת ליעקב³⁴, שגם ליעקב שמדתו מדת האמת, צריך להמשיך בחי' אמת העליון אמת ה'³⁵. וזהו מה שנתחדש ביצי"מ ומ"ת, שהאיר אז בחי' שם הוי' דלעילא, ובפרטיות יותר, שם הוי' דבחי' עתיק. ועד"ז יהי' לעתיד לבא, שנאמר³⁶ כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, שיהי' אז גילוי שם הוי' דלעילא, בחי' מדת אמיתית שלי, ועוד יותר מבזמן יצי"מ³⁷, כי אראנו הנפלאות מה שביצי"מ לפני לא יראו³⁸. והנה כל הגילויים דלעתיד תלויים³⁹ במעשינו ועבודתינו במשך זמן הגלות, לכן צ"ל עכשיו העבודה למעלה ממדירה והגבלה, וע"ד דחז"ל עה"פ וארא שצ"ל העבודה באופן דלא הרהרו⁴⁰, ואני הוי', נאמן⁴¹ לשלם שכר טוב ולקיים הבטחותיו והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי⁴² — שנאמר למשה רעיא מהימנא, הוא גואל ראשון הוא גואל אחרון⁴³, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, בעגלא דידן.

(30) זח"ג רנו, סע"ב. שער היחוד והאמונה פ"ז.

(31) תהלים קמה, ג.

(32) תניא פל"ו.

(33) זח"ב רעו, ב.

(34) מיכה ז, כ.

(35) עיין אגה"ק ס"ו.

(36) מיכה ז, טו.

(37) ראה זח"ג נב, סע"א. ת"ז תי"ג ד"ה שתיטאה (כח, ב). רשימות הצ"צ עה"פ כימי צאתך (אוה"ת נ"ך ע' תפו ואילך).

(38) תשא לג, כג.

(39) תניא רפל"ז.

(40) ראה פרש"י שמות ו, א.

(41) פרש"י פרשתנו ו, ב.

(42) פרשתנו שם, ר"ז.

(43) ראה שמור"ר פ"ב, ד. זח"א רנג, א. שה"פ פרשת ויחי. תו"א ר"פ משפטים.